

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

2 Obstat conjugio sacro complenda libido.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Item dicitur: «[vidit Deus, quia bonum est:] in fecundo de hoc omnino librat: nobis intelligentiam.]» dicitur, non esse bonum duplicem numerum, quia ab uno dividitur, & præfigitur fœdera nuptiarum. Unde & in ista Noë omnia animalia quæcunque bina ingreditur, immunda sunt, impar numerus est mundus. Quæque in dupli numero ostendatur, & aliud sacramentum, quod in bestiis quidem, & immundis avibus digna comprobata sit: bina enim ingreditur immunda, & septena, quæ munda sunt: ut haberet Noë post diluvium, quod impari numero statim Deo posset obedi.

¶ Ambrosius Sic etiam in manuscriptis. Sed apud Hieronymum est veritas. Habetur apud B. Hieronymum l. i. com. in nuptiarum.

¶ Item hoc ad exhortationem, non ad necessitatem observandam interpretatur. Unde Ambrosius ait in libro exhortationum ad virginem.

C. XIII. ¶ Virginitas ex consilio suadet, non ex imperio præcipit.

¶ Virginitas ex corpore expectanda à vobis est, quam ego ex consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ fuisse potest, imperari non potest: res magis voti, quam præcepti.

¶ C. XIV. ¶ Non est peccatum, meretricem ducere uxorem.

¶ Unde Hieronymus super Osee lib. i. ad cap. 1.

¶ Non est culpandus Osee Propheta (interim ut se querat liberiori) si meretricem, quam duxit, ad pudicitiam converterit: sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet, imple pollicitum, si societur malo: sed qui malus est, in bonum vertitur, ubi exempla lætetur. Ex quo intelligimus, non propter peram perdidisse pudicitiam fornicariæ copulam, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam antea non habebat.

QUÆSTIO II.

¶ Quid autem non sit uxor, quæ sola causa incontinentiæ dicitur, hoc videtur probari posse, quia conjugium propter uxoriam, non explenda libidinis causa à Deo instituta est. Hæc namque, sicut benedictio conjugii: Crescite & multiplicamini.

C. I. ¶ Partus famularum est etiam sola causa nubendi.

¶ Unde Ambrosius super Lucam, lib. i. ad c. 1.

¶ Videri et à feminis nuptiarum præmia non habere, quibus hæc sola causa est nubendi. Item lib. 2. in princ. de nuptiis, & gratia nuptiarum, partus famularum, non meretricis quoque causa est, ut scriptura Matia filleret. Primitiam mundi.

¶ Resque non causa procreanda sibi, sed explenda libidinis.

a. Iob. p. 8. cap. 27. b. al. quod non raro suscipiendum præcepta Christi conjugitur. orig. c. Genes. 2. Hebr. 3. d. 1. Cor. 7. e. Ibidem. f. Iob. p. 8. c. 24. g. 1. Cor. 7. h. Paul. 1. Cor. 7. i. Senn. 4. dist. 32.

¶ sibi invicem copulantur, non raro conjuges, quam fornicariæ videntur.

C. II. ¶ Non conjuges, sed adulteri vocantur, qui non secundum præceptum Christi conjuguntur.

Hinc etiam Hieronymus ad c. s. epistole ad Ephesios.

¶ Sicut non a omnis congregatio hæreticorum, Christi ecclesia dici potest, nec caput eorum Christus, sic non omne matrimonium, à quo non viro suo secundum præcepta Christi uxor jungitur, ritè conjugium appellari potest, sed magis adulterium.

2. pars. Hæc ita respondent. Prima institutio conjugii in paradiso facta est, ut esset immaculatus torus, & honorabilis nuptia, ex quibus sine ardore conciperent, sine dolore parerent. Secunda propter illicitum motum eliminandam c. extra paradysum facta est, ut infirmitas promissæ in ruinam turpitudinis, honestate exasperetur conjugii. Unde Apostolus d. scribens ad Corinthios, ait: [Propter fornicationem uniusquisque suam uxorem, & unaqueque virum suum habeat.] Ex hac itaq. causa fit, ut conjugati se sibi invicem debeant, nec se sibi negare possint. Unde & Apostolus: [Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu, & ad tempus, ut expediat votatio, & iterum revertimini in idipsum, ne forte tentet vos Satanas.] Hoc autem dico propter incontinentiam vestram. Quæ ergo propter incontinentiam in naturalem redire usum non debent, patet, quod non propter filiorum procreandam tantum suscipi solent. Non tamen idè nuptia male judicantur. Quod enim præter intentionem generandi fit, non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum, quod est tripartitum: fides videlicet, proles, & sacramentum.

C. III. ¶ Immoderatus usus conjugationum non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum.

¶ Unde Augustinus de bono conjugali, c. 6.

¶ Quidquid f. inter se conjugati immodestum, inverecundum, fordidumve gerunt, vitium est hominum, non culpa nuptiarum. Iam in ipsa quoque immoderatione exactione debiti carnalis, quam eis non secundum imperium præcipit, sed secundum veniam concedit Apostolus, & ut etiam præter causam procreandi sibi miscantur, etiam pravi mores ad talem concubitus impellunt, nuptiæ tamen ab adulterio, seu fornicatione defendunt. Neque enim illud propter nuptias admittitur, sed propter nuptias ignoscitur. Debent ergo sibi conjugati, non solum solum fetus sui committendi fidem, libertatem procreandorum causa (quæ prima est humani generis in ista mortalitate societas) verumetiam infirmitatis invicem excipiendæ, ad illicitos concubitus evitandos, mutuum quodammodo servitum: ut, etsi alteri eorum perpetua continentia placeat, nisi ex alterius consensu non possit.

3. pars. Non autem datur presentia Sancti Spiritus tempore quo conjugales actus geruntur.

C. IV. ¶ Non datur presentia Sancti Spiritus tempore quo conjugales actus geruntur.

¶ Unde Hieronymus super Mattheum.

¶ Conturbia à legitima carent peccato, non tamen tempore illo, quo conjugales actus geruntur, presentia Sancti Spiritus dabitur: etiam si Propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur. Sed & alia plura sunt, in quibus sufficit sola vis humana, & neque res indiget, neque decet adesse presentiam Sancti Spiritus.

a. Iob. p. 8. cap. 27. b. al. quod non raro suscipiendum præcepta Christi conjugitur. orig. c. Genes. 2. Hebr. 3. d. 1. Cor. 7. e. Ibidem. f. Iob. p. 8. c. 24. g. 1. Cor. 7. h. Paul. 1. Cor. 7. i. Senn. 4. dist. 32.

¶ Caput hoc habetur apud Origenem homilia 6. in Numeros: & ex ipso citatur in glossa ordinaria. Num. 11. Sicut ergo talis concubitus non est fornicarius, sed propter bonum conjugii licitus, sic etiam conjunctio illa, de qua queritur, non est fornicaria, sed propter bonum conjugii licita.

C. V. Item sicut Augustinus ait in libro de bono conjugali, c. 14.

Concubina a ad tempus adhibita, nec etiam si causa filiorum concubant, justum faciunt concubinatum suum.

¶ Ille e contrario datur intelligi de eis, qui conjugali affectu sibi copulantur, quod etiam si non causa procreandorum filiorum, sed explenda libidinis conveniunt, non ideo fornicari, sed conjuges appellantur.

C. VI. ¶ Conjuges sunt, qui causa filius incontinentia sibi met invicem copulantur.

Probat hoc idem auctoritate Augustini in libro de bono conjugali, c. 5.

Solet b queri, cum masculus & femina, nec ille maritus, nec illa uxor alterius, sibi met non filiorum procreandorum, sed pro e incontinentia, solius concubitus causa copulantur, ea fide media, ut nec ille cum altera, nec illa cum altero id faciat, utrum nuptia sint vocanda. Et potest quidem fortasse non absurde hoc appellari concubium, si usque ad mortem alicujus eorum id inter eos placuerit, & prolis generationem, quamvis non ea causa conjuncti sint, non tamen vitaverint, ut vel nolint sibi nasci filios, vel etiam opere aliquo malo agant, ne nascantur. Ceterum, si vel utrumque, vel unum horum desit, non invenio, quemadmodum has nuptias appellare possimus. Etenim d si aliquam sibi vir ad tempus adhibuerit, donec aliam dignam vel honoribus, vel facultatibus suis inveniat, quam comparem ducat, animo ipso adulter est: nec cum illa, quam cupit invenire, sed cum ista, cum qua sic cubat, ut cum ea non habeat maritale consortium.

C. VII. ¶ Fornicarii sunt, non conjuges, qui sterilitatis venena procurant.

Idem de nuptiis & concupiscentia, lib. 1. c. 15.

Aliquando e usque pervenit hac libidinoso crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam sterilitatis venena procuret: & si nihil valuerit, conceptos fetus aliquo modo intra viscera extinguat, ac fundat, volendo suam prolem prius interire, quam vivere: aut, si in utero jam vivebat, occidi antequam nascatur. Proflis, si ambo tales sunt, conjuges non sunt: & si ab initio tales fuerint, non sibi per concubium, sed per stuprum potius conveniunt. Si autem non ambo sunt tales, audeo dicere, aut illa est quodammodo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris.

5 pars. De his, qui abortum procurant, queritur, an judicentur homicida, vel non.

C. VIII. ¶ Non est homicida qui abortum procurat, antequam anima corpori sit infusa.

Augustinus in libro questionum Exodi, quasi. 8. c. 15.

Quod vero g non formatum puerperium i nolet ad homicidium pertinere, profecto nec hominem deputavit, quod tale in utero geritur. Hic de anima quaestio solet agitari, utrum, quod formatum non est, nec animatum quidem possit intelligi: & ideo non fit homicidium, quia nec animatum dici potest, si ad-

a Poly. l. 6. tit. 4. lvo p. 8. c. 10. Pann. l. 6. c. 45. b Poly. ibid. lvo p. 8. c. 6. Pann. l. 6. c. 27. c al. propter incontinentiam. orig. d Pann. l. 6. cap. 4. 4. e Sem. 4. dist. 32. lvo p. 10. c. 35. f aliquando. orig. g Sent. ibid. lvo p. 10. cap. 36. Pannorm. l. 6. c. 12. lbid.

huc animam non habere. Item. ¶ Si ergo illud forme puerperium jam quidem fuerit, sed adhuc quodammodo informiter animatum (quoniam magis de anima quaestio non est precipitanda indistincte sententia,) ideo noluit ad homicidium pertinere, non nondum dici potest anima viva in eo corpore, quod caret.

1 ¶ Puerperium] In vulgari sermone, Moyses dicitur quia abfuit a plerisque, versu & originali. Alia etiam sunt ex istis sum emendata.

C. IX. ¶ De eodem.

Idem in libro questionum veteri & universitatis, c. 23.

Moyses a tradidit. [Si quis percutit matrem, utero habentem, & abortivum, si formatum fuerit det animam pro anima; si autem informiter fuerit, dicitur pecunia.] ut probaret non esse animam ante formatum. Itaque si jam formato corpore dicitur, non conceptu corporis nascitur cum semine derivata. Illi si cum semine & anima existit ex b anima, multo magis quotidie pereunt, cum semen suum quodcumque proficit nativitati: sed si propius & respiciantur vobis quid sequi exemplum datum est in Adam. In Adam enim formatum corpus accipit formam. Nam potuerat animam limo terere adhibere, & sic formare corpus. Sed ratione infusibilis dicitur primam oportebat domum compaginari, & factibilem rem induci. Anima certe, quia spiritus est, in formam bitare non potest, ideo in sanguine ferri non debet. Cum e ergo corporis lineamentis compacta non fuerit, ubi erit anima?

C. X. ¶ De eodem.

Item Hieronymus ad Algasiam, quasi. 4. c. 2.

Sicuti f femina paulatim formatum in matris, & dicitur non reputatur homo, donec elementa sua h suas imagines, membraque suscipiant, in definitione conceptus, nisi in opera prorupit, ad vitam retinetur, & cito perit ab i hoste.

1 ¶ Ab hoste] Originale est lvo, & cito ab hoste conceptus abortivi vocatus & alibi, & in eadem questione vsu est. Hieronymus, adversarii adventus, inquit, ea, quae conceptus facit perire abortio, sed ob gestum non est maritum.

6 pars. Cum ergo, qui aliquam sibi ad tempus adhibet, ea adulter esse dicitur, nec ab ea descendens, nec filium suum illi pa tradens peccat.

C. XI. ¶ Proflis est honestam fornicationem abjicere, & uxorem legitimum accipere.

Unde Leo Papa ad Rufinum Narbonensem Episcopum epist. 99. al. 21. c. 1. & c.

Acillam: a toro abjicere, & uxorem certa negotii acceptione, non duplicatio conjugii, sed propter est honestatis. Culpanda est sanctalium negligentia, non penitus desperanda, ut crebris cohortationibus tati, quod necessario expectierunt, fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore constituitur, quia nonnunquam, quod diffidentia avertit, consilio maturiore pericitur.

C. XII. ¶ Legitimo matrimonio copulatus, qui concubinam habentem tradit.

Idem ibidem, c. 4.

Non omnis k mulier juncta viro, uxore est, nisi nec omnis filius est hares patris. Nuptiarum

a lvo p. 10. c. 57. Pann. l. 6. c. 13. Sent. ibid. b aldo. c. 1. priora. d informabatur. e vera licita. c alibi d. f Sent. ibid. lvo p. 10. c. 38. Pann. l. 6. c. 14. g al. honestatis. h al. confusa. orig. i De parricid. & uxore, in Tractat. concal. c. 38. & 39. k Poly. l. 6. tit. 4. Burchard. 1. lvo p. 10. c. 12. Pann. l. 6. c. 12.

non videtur inter ingenuos sunt legitima, & inter coqua-
lis q. resilio prior, hoc ipsum Domino constituente.
quod in iuribus Romani iuris existeret. Itaque aliud est
inter alios concubina; sicut aliud ancilla, aliud libera.
Propter quod etiam Apostolus b ad manifestandam
namque persequitur discretionem testimonium ponit ex
Genesi, & ubi dicitur Abraham: [Hic ancillam & si-
lium eius] non enim erit heres filius ancillae cum filio
legitimo. [et] usque. [et] legitur cuiuslibet i loci clericus,
i filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium
dedit, non ita accipiendum est, quasi conjugato eam de-
lectat, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata le-
gitime, & publicis nuptiis honestata videatur. ¶ Paterno
oblatio viros iure carent culpa, si mulieres, quae a viris
liberum in matrimonium non fuerunt, quia aliud est u-
triusq. aliud concubina.

C. XIII
¶ Cuiuslibet loci clericus [sic quidem in epistolariis
statutis, sed in codice canonum, cap. 11. & apud indicatas col-
locatas, cuiuslibet loci laicus. In concilio vero Tribu-
rensi ad hunc tenorem, si quis filiam suam, &c.]

¶ Cum ego dicitur [paterno arbitrio iuncta viris.] datur
autem mater paternis consensibus defendatur in nuptiis, nec sine eo
nuptiarum conjugationem, nisi a parentibus tradatur. 1.]

¶ Traditur [Post hoc verbum in duobus versibus co-
dices canonum ex codice Iustini lib. 5. tit. de nuptiis, l. 2.
et in l. 2. in consuetudine, ex digesto, tit. de ritu nupt. l. 2.
interdicitur, & ex l. 1. de nuptiis, principium, usq. ad ver-
bum deat.]

C. XIII
¶ Ambrosius in lib. de Patriarchis, [id est, lib. 7.
de Abraham, cap. ultimum.]

¶ Hoc tamen parentes Rebbecca muneribus, consultit
Nulla non de sponsalibus [illa enim iudicium expe-
dit, & parentum: non est enim virginalis pudoris clige-
re] sed iam desponsata viro de perfectionis con-
ditione, nec immo dilationem non attulit. Iure
tamen prope debuit ad maritum. Unde illud q. Eu-
ripilum, quod nuntiantur plerique, unde translatum sit,
maxime est. At enim in persona mulieris, quae tamen
maxime videtur relinquere, & ad alias petebatur nuptias,
Nepheris propter tam ipsam etiam iuris iudicium,
[et] hoc est: [sponsalium
nuptiarum potestatem curam subicit. Hoc enim non est
nuptiarum] Ergo, quod ipsi Philosophi mirati sunt, servate
virginitate. Mulier enim, si qua amissa cito marito ado-
lescentia loquens infirmitatis lux timet incidere, si vult,
maxime tantum in Domino: ut electionem mariti paren-
tibus deferat, ne appetentia procacioris exitimetur au-
dit, & ipsa de nuptiis suis electionem sibi vindicat. Expe-
ctat enim magis debet videri a viro, quam virum ipsa ex-
pedit. Verendum iam peccat, antequam nubat, quod
ipsa conjugum plus commendat verecundia.

C. XIV
¶ Item in libro Numerorum, cap. 30.

¶ Mulier, si quidquam voverit, & se confirmet iura-
mento, quae est in domo patris sui, & in zate ad-
miratione, si cognoverit patrem votum, quod pollicita
est, & confirmatur, quo obligavit animam suam, & ta-
men non i. res erit, sed quidquid pollicita est, & iura-
mentum patris, & vota, & iuramenta eius irrita erunt,
nec obnoxia tenentur sponsoni, eo quod contradixerit
patris.

¶ [et] de nuptiis] sig. b Gal. 4. c Gen. 21. d al.
capit. e Cap. 19. 2. 2. f al. f. 1. g Ferrigno in An-
dromacha Epistolae, fol. 1. 1. 1. 4.

¶ Non rea erit [In originali legitur, voti ea erit: quid-
quid pollicita, sed ob glossam non est emendatum.]

C. XV.
¶ Augustinus 9. 5. super 2. Numeros.
¶ Merito hic quaritur etiam de voto virginittatis. Mu-
lieres enim etiam virgines in scriptura solent appel-
lari: & videtur etiam Apostolus b de patre loqui, cum
dicit [servet virginem suam] & [det nuptiis e virginem
suam.]

¶ Antea legebatur: Item Augustinus. Sublata est dictio,
Item, quae abest a plerisque, vetustis. Nam verba B. Augustini,
sive glossa ordinatae, quae hic referuntur, sunt explanatio loci Nume-
rorum antea citati. In istam autem vetustam omnia haec ca-
pita, quibus non est apposita rubrica, uno capite compren-
duntur.

C. XVI. ¶ Vidua & virgines propria voluntate
sibi maritos eligant.

¶ Contra in concilio Toletano 3. c. 10.
¶ Hoc sanctum d. affirmat concilium, ut viduae, qui-
bus placuerit, teneant castitatem. Quod si prius
quam proficantur continentiam, nubere elegerint, illis
nubant, quos propria voluntate voluerint habere mari-
tos. Similis conditio & de virginibus habeatur, nec extra
voluntatem parentum, vel suam cogantur maritos accipe-
re. Si quis vero propositum castitatis viduae, vel virginis
impedierit, a sancta communione, & a liminibus ecclesiae
habeatur extraneus.

¶ Castitatem [In antiquioribus conciliorum editionibus,
& duobus codicibus Vaticanis reliqua habent ut apud Gratianum:
sed post verbum istud, adduntur haec, & nulla vidua, ad nuptias
iterandas vi venire cogatur. Quod si, &c. In recentioribus
vero editionibus, & apud ceteros collectores variat aliquantu-
lum structura verborum, sed eadem est sententia.]
¶ Praemissis auctoritatibus & videntur asseritur, quid canonis ali-
qui non solum procreandorum, sed incontinentia causa conveni-
ant, tamen conjuges appellantur.

QUESTIO III.

¶ DE tertia vero questione Pelagius definit, scribens Petentia
defensori.
C. I. ¶ Arbitrium liberi avi, non originarii
patris, puellam in nuptiis sequi
oportet.

¶ Patrem & puella, ecclesiae nostrae famulum, avum,
verò ejus liberis ortum constat esse natalibus: & id-
co avi magis electionem conjunctione neptis, quam patris
ejus, cujus nullo modo liberum potest esse arbitrium, de-
cernimus attendi.
¶ Quia ergo electione avi, hinc ista mississe probatur, constat legitime
sibi copulatum.

QUESTIO IV.

¶ Quid autem ex ancilla propter uxoris sterilitatem fi-
lios quarere liceat, exemplo probatur Abra-
hae, f qui propter sterilitatem uxoris suae Sarae
gressus est ad Agar Aegyptiam, ut ex ea filios ac-
ciperet. Item Jacob g cum ex Rachele filios habere non posset,
ex ancilla ejus filios sibi suscitavit: nec filium propter sterilita-
tem, verum etiam propter secunditatem cessantem legitur intrasse
ad ancillam Lia, & ex ea genuisse filios. Ex quibus omnibus
colligitur, propter sterilitatem uxoris suae ex ancilla, sive ex qua-
libet alia licite filios quari: aliocum adulterii macula Abraham &
Jacob notabantur. Sed sicut post mortem Sara h Abraham Co-
thuram duxit uxorem, ne secundum Augustinum Christiani i. pu-
tarent esse peccatum post mortem uxoris aliam ducere, sic videtur

a Glossard. ad e. 30. Num. b 1. Cor. 7. c al. nuptiarum.
d Bur. l. 1. c. 4. 4. l. 1. 1. 9. p. 7. c. 2. & p. 8. c. 11. & 10. e 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.
6. 27. f Gen. 16. g Gen. 30. h Gen. 29. 7. se c.

